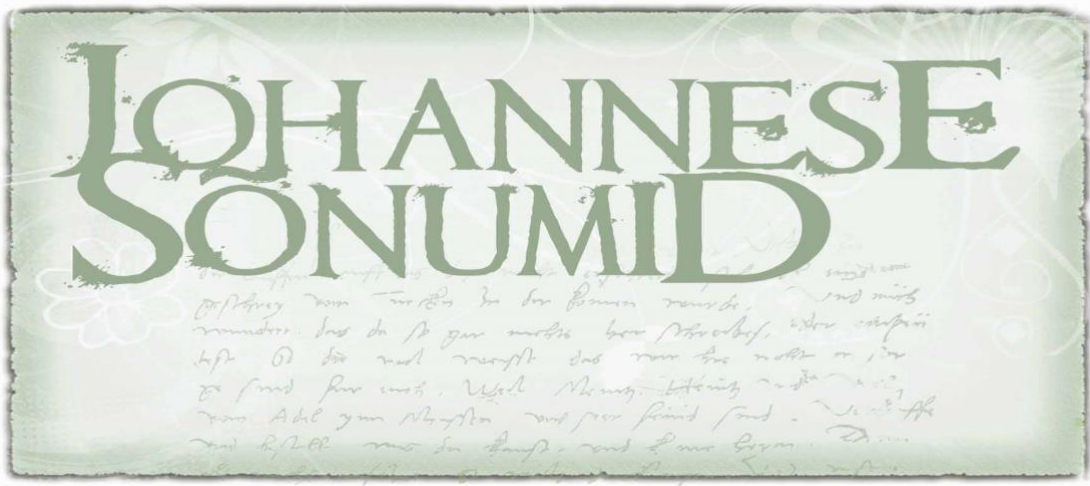

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus SEPTEMBER 2026

KUU JUHTSALM JA PALVE

Aadam pani oma naisele nimeks Eeva, sest ta sai kõigi elavate emaks. 1 Ms 3:20

Jumal, meie Looja, Sina andsid meile loovuse vabaduse ning vastutuse.
 Kingi meile elutervet igatsust luua enda ümber ilu ja harmooniat.
 Anna meile ka tarkust õppida üha paremini mõistma ja hoidma Sinu loodu terviklikkust.
 Sinu inglid juhtigu meid õiget teed ja takistagu astumast eksisamme,
 millest me ise ei oska hoiduda.
 Seda palume Kristuse, meie Issanda läbi. Aamen.

29. september on mihkclipäev, inglite ja laste püha,
 Fotol Raffaeli maal
 „Peaingel Miikael võitleb lohega”
 Allikas: Vikipeedia

JUHTKIRI

Õunapuudelt pudenenud ubinate sekka lisandub juba elukaare lõpetanud lehti. Õhtuti õue astudes kannab tuul ninna keeduaurust uduseks tõmbunud köögiakendest hoovavat magusat moosikeetmise aroomi, millele sekundeerib juba ka tahedamate hoidiste maitsemeeli ergutavat luhvti. Sügise saabumist kuulutavad rännuks kogunevad linnuparved ning metsa meelitav seenehõng.

Põlise traditsiooni kohaselt teeb kuu lõpus olev mihkclipäev septembrist mihklikuu, kuid kooliaasta alguse auks nimetatakse seda ka tarkusekuuks. Uuema kombena algab 1. septembril ka looduhoiukuu, mil kutsutakse mõtlema looduse terviklikkuse ja elurikkuse säilitamisele.

Algav kuu on aga rikas veel mitme sündmuse või tähtpäeva poolest. Tänavu 2. septembril vajab meie maa ja rahvas kõigi kristlaste ühist eestpalvet, kui riigikogu hakkab Eestile järjekordset presidenti valima.

13. septembril on vanavanemate päev ja alustame koguduse lastekiriku uut hooaega. Usulist pärandit edasi andes loome parimad eeldused kasvava põlvkonna tulevikule. See aga vajab meie eestpalveid ja igapäevast järjekindlat tööd nii kodus, koolis kui ka kirikus.

19. septembril meenutame 1944. aasta suurpõgenemist. Selle päeva kurbuse kõrval võime aga ka uhkust tunda nüüd juba globaalseks paisunud eestlaskonna üle.

21. septembril on apostel ja evangelist Matteuse päev ehk madisepäev.

22. september on vastupanuliikumise päev, mil võime tänuga meenutada neid, kes Nõukogude okupatsiooni alla langedes suutsid alles hoida vabaduse aadet, mis Jumala abiga pidas vastu iseseisvuse taastamiseni.

Teie ees olevast lehenumbriist saab infot meie koguduses algaval kuul ja sügistalvisel hooajal toimuvast. Ühtlasi meenutame, mis augustis tehtust esiletõstmist väärrib.

Head lugemist ja kohtumiseni kirikus!

Mart Salumäe
koguduse õpetaja

SISUKORD

KOGUDUSE SEPTEMBRIKUU TEGEVUSKAVA	3
OOTAME OSALEMA KOGUDUSE TEGEVUSES	4
OTSID VASTUSEID ELULISTELE KÜSIMUSTELE?	5
KIRIKUKOHVIK LEIB JA LUGU JAANI KIRIKUS.....	5
KAKS AUGUSTIKUIST MUUSIKAKILDU	6
SUVELAAGER VIIS LAPSED SAAREMAALE.....	7
ÜHINE PALVERÄNNAK KIRIKUST KIRIKUSSE.....	8
PIIBEL KÖÖGIS TOIMKOND OSALES PITSIKESKUSE AVAMISEL	10
EHTE TÄNAVA MAJA RENOVEERIMISTÖÖD.....	11
KUULAMISSOOVITUS	11
EESTIKEELSETE PIIBLITE NÄITUS	11
FOTOMEENUTUSI AUGUSTIST	12
SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS	15
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS.....	16
TOIMETUS.....	16

KOGUDUSE SEPTEMBRIKUU TEGEVUSKAVA

- R, 4. sept** kl 9 hommikupalvus. Teenib diakon Tiina Kütt (Jaani kirik).
- P, 6. sept** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 15. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Tänulikkus”. Teenivad emeriitpiiskop Tiit Salumäe ja diakon Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik).
- T, 8. sept** kl 18.30 toomkoori proov (Jaani saal).
- N, 10. sept** kl 18 Pärdi päevade kontsert „PÄRT & BACH”. Esinevad Hans Christian Aavik (viul), Vox Clamantis, dirigent Jaan-Eik Tulve. Pilet 26.10–36.55 € Sviby piletikeskuses (toomkirik).
- R, 11. sept** kl 9 hommikupalvus. Teenib diakon Tiina Kütt (Jaani kirik).
- L, 12. sept** kl 19 kirikukontsert „Septembrikuu muusika embuses. Ooperihitid, ajatud meloodiad ja armastatud Eesti laulud”. Esinevad tenor Germán Gholami, sopran Lilian Sauvola, trompetivirtuoos Ali Reza (Hispaania) ja kontsertmeister Elina Vassiljeva. Piletid Fienta piletikeskuses 25 € / 20 €, tund enne algust kohapeal 30 € (toomkirik).
- P, 13. sept** kl 11 perejumalateenistus armulauaga. 16. pühapäev pärast nelipüha. Lastekiriku hooaja algus. Vanavanemate päev. Teema: „Jumala hoolitsus”. Teenivad abipraost Küllike Valk ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe. Kirikukohv (toomkirik).
- T, 15. sept** kl 18.30 toomkoori proov (Jaani saal).
- R, 18. sept** kl 9 hommikupalvus. Teenib emeriitpiiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik);
kl 17.30–19.30 maailmakoristuspäeva talgud Haapsalu vanal kalmistul.
Registreerimine: Lia 5303 9835. Talgulistele tee ja saiakesed.
- L, 19. sept** kl 15 noorte kogunemine ja noortetöö mõttetalgud (Jaani saal);
kl 16 Piibel Köögis. Piiblitunni peab õpetaja Mart Salumäe. Eelregistreerimine: Maria, 5358 3276 (Jaani kirik);
kl 18 kirikukontsert „Eestimaa värvid”, esinevad Kristel Aer (orel) ja Ene Nael (klavessiin). Sissepääs vaba annetusega (toomkirik).
- P, 20. sept** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 17. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Jeesus annab elu”. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Kalle Jätsa, orelil Marge Kivi (toomkirik).
- T, 22. sept** kl 19 kirikukontsert „Muusikaline tervitus Haapsalust Rendsburgi”. Eesti vaimulikku muusikat esitavad Kersti Petermann (orel) ja koguduse vokaalansambel, dirigent Lia Salumäe. Sissepääs vaba annetusega (Jaani kirik).
- 24.–27. sept** koguduse delegatsiooni külaskäik Rendsburgi sõpruskogudusse ja Haapsalu sõpruslinna Saksamaal.
- R, 25. sept** kl 9 hommikupalvus. Teenib emeriitpiiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik);
kl 17 Soome kiriku ajaloolise äratusliikumise, lestadiuslaste palvus eesti ja soome keeles. Kõnelevad külalised Soomest, tõlgib Tiina Võsu ja teenib emeriitpiiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).
- P, 27. sept** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 18. pühapäev pärast nelipüha. Peaingel Miikaeli ja kõigi inglite püha ehk mihklipäev. Teema: „Kristlase vabadus”. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Kalle Jätsa, orelil Frida F. Ingesdatter (toomkirik).

Koguduse õpetaja Mart Salumäe on 18. septembrini korralisel puhkusel. Sel ajal asendab teda vikaarõpetaja Kristel Engman, kristel.engman@eelk.ee, 528 9527.

OOTAME OSALEMA KOGUDUSE TEGEVUSES

Jumalateenistused ja palvused

Pühapäevane jumalateenistus on koguduse elu kõige tähtsam osa. Sealt saame kinnitust oma usule, ammutame jõudu elurännakuks ja tunneme end Jumala ühtse perena. Pühapäevased teenistused algavad **kell 11 Haapsalu toomkirikus**.

Igal **reedel kell 9** on hommikupalvus Haapsalu Jaani kirikus, kus täname Jumalat lõppeva tööädala eest ning anname oma tööd ja tegemised Tema juhtimise alla.

Lastekirik

Lastekirik alustab uut hooaega Haapsalu toomkirikus **13. septembril kell 11**. Pereteenistusele ja kirikukohvile on oodatud nii lapsed, vanemad kui ka vanavanemad. Tere tulemast ka neile, kes pole varem lastekirikus käinud.

Lastekiriku tundide korraldus on uuest hooajast uues kuues. Kord kuus on lastekiriku laupäev Jaani saalis ja kirikuhoovis. Seal saab mängida, jutustada ja meisterdada. Koguneme 24. okt, 28. nov, 23. jaan, 27. veebr, 27. märtsil ja 24. aprillil kell 14–17. Endiselt on neli pereteenistust toomkirikus: vanavanemate päeval, isadepäeval, jõululaupäeval ja emadepäeval.

Iga koguduseliige saab lastetööd toetada, kutsudes oma tutvusringkonna lapsi lastekirikusse ja palvetades lastetöö eest. Tule lastekiriku abiliseks, kui sulle meeldib piiblilugusid jutustada, lastega meisterdada, laulda või mängida. Lisainfo: Sirje Jätsa, tel 523 7015.

Laulukoorid

Toomkoor alustab hooaega **8. septembril**. Kooriproovid on teisipäeviti kl 18.30 Jaani saalis. Segakoori proovid jätkuvad neljapäeviti kl 18 Jaani saalis, esimene proov on **1. oktoobril**. Mõlemasse koori on oodatud ka uued lauljad. Tulemas on toredad esinemised ja kooslaulmised, nt Läänemaa laulu- ja tantsupidu ning eestirootslaste laulu- ja tantsupidu.

Teetund

Kord kuus kolmapäeviti on koguduseliikmed oodatud ühisesse teetundi, kus lauldakse, palvetatakse, vahetatakse mõtteid ja reisimuljeid ning õnnitletakse sünnipäevalapsi. Esimene kogunemine on **7. oktoobril kell 14** Jaani saalis.

Piibel Köögis

Piibel Köögis on tore kokkusaamise võimalus kokandus- ja pühakirjahuvilistele, kus toidetud saavad nii vaim kui ka ihu. Kogunetakse kord kuus, et arutleda vaimulikel teemadel ja valmistada Piiblist inspireeritud toitu. Piibel Köögis 12. hooaeg algab **19. septembril kell 16** Jaani kirikus ja keskendub Jeesuse „Mina olen”-ütlustele Johannese evangeeliumis. Esimese piiblitunni peab õpetaja Mart Salumäe.

Noorte Piibel Köögis

Tore täiendus meie kogudusetöös on Piibel Köögis kogunemised 13–19a noortele. Esimene kokkusaamine on **3. oktoobril kell 16** Jaani saalis. Enne seda, **19. septembril kell 15** on Jaani saalis noorte mõttetalgud, kus arutatakse, milliseid tegevusi koos ette võtta ning millal ja kui tihti kogunema hakatakse.

Leerikool

Leerikooli on oodatud kõik huvilised alates 16. eluaastast. Leerikoolist saab algteadmised piiblist ja kristlaseks olemisest. Kursus on arutlev ja annab võimaluse mõtteid vahetada oluliste teemade üle. Leerikooli tülles ei pea olema ristitud. Ristida saab leerikooli ajal.

Uus leerikursus algab **4. oktoobril kell 10** Haapsalu toomkirikus. Leeriõnnistamine on kavas 29. novembril. Leerikooli tuleku soovist palun teada anda aadressil haapsalu@eelk.ee.

Kogudusetöö korraldajate nimel

Maria Strauss

OTSID VASTUSEID ELULISTELE KÜSIMUSTELE?

4. oktoobril algab sügisene leerikursus, mis lõpeb leeripühaga 29. novembril. Leerikoolis arutleme elu ja igaviku üle, tutvume piibli, kiriku õpetuse, kristliku eetika, teiste religioonide ja meie koguduse eluga. Leerikooli lõpetanu saab koguduse täieõiguslikuks liikmeks.

Õpperühma esimene kohtumine ja õppematerjali tutvustamine on pühapäeval, 4. oktoobril kell 10 Haapsalu toomkirikus. Leeritund on kord nädalas kolmapäevaõhtuti kell 19–20. Enamik leeritunde on Zoomi vahendusel, kuid kursuse vältel on ka kolm kontaktundi, mille toimumisajad lepime kursuse alguses kokku.

Esimene liikmeannetus, soovitavalt alates 50 eurost, on leerikursuse tasu.

Lisainfo ja registreerimine: haapsalu@eelk.ee ja/või tel 53467922.

KIRIKUKOHVIK LEIB JA LUGU JAANI KIRIKUS: MAITSERÄNNAKUTEST MUUSIKA- JA MÖTTERÄNNAKUTENI

„Inimesi Jaani kirikus on. Ja mitte vähe. Hubane miljöo pakub vaheldust, puhkehetke. Jaani kirikukohvikul Leib ja Lugu on stiili, see õhkub pühendumusest. /.../ Elegantsetesse põlledesse riidetatud ühingu liikmetel on käedjalad tööd täis, hingetõmbepausi ei paista tulevat. /.../ Veel lasen taldrikule kuhjata toortatarulli ja halvaa-küpsisekoogi, viimane osutub nii oma loo kui ka maitsete poolest mu kindlaks lemmikuks. /.../ Palverändurisupi näol kohtuvad lihtsus ja küllus, kodusus ja eksootilisematele roogadele omane vürtsikus. /.../

Jaani kirikus lisandub söömisele midagi, mida tavapärane kohvik ei paku. /.../ Ühele sain kinnitust – tähtis pole ainult toit. Tähtis on lugu. Aamen.”

Laupäeval ootas kirikukohvikulisi supipuhvet, kus sai rännata maitsete kaudu paljudesse maailma paikadesse. Foto: Kristel Engman

Kirikukohvikus musitseerisid Frida F. Ingesdatter ja Lea Salumäe. Foto: Kristel Engman

Nii kirjutab kirikukohvikus kogunenud mõtetest ajalehes Lääne Elu Maria Mai Siimut. EELK Haapsalu kogudus osales 8.–9. augustil Suure Haapsalu kodukohvikute päevadel teist korda. Kohviku menüü oli inspireeritud vaimulikust kokaraamatust „Piibel Köögis. Maitserännakud Haapsalust Pühale Maale”. Maitserännakute kõrval sai ette võtta ka muusikalisi rännakuid Frida F. Ingesdatter ja Lea Salumäe eestvedamisel. Pühapäevane jumalateenistus toimus samuti Jaani kirikus. Palju tähelepanu pälvis ka kellatorn, mis oli avalikkusele avatud teistkordselt. Suur aitäh kõigile, kes kirikukohvikut külastasid, ja suur tänu kõigile meie vabatahtlikele, kes kohviku pidamisele kaasa aitasid!

Piibel Köögis toimikond

KAKS AUGUSTIKUIST MUUSIKAKILDU

10–14. augustini peeti Haapsalus 42. koorijuhtide ja muusikaõpetajate suveseminar. Sel puhul oli 13. augustil toomkirikus aasta dirigentide kontsert. Üles astusid meeskoor Homme (dirigent Kuldar Schüts) ja kammerkoor Avis Animi (dirigendid Leiu Ryland-Jones ja Danny Zhizhong Xie). Meeskoor Homme koondab endisi poistekoori lauljaid, kes soovivad hoida koorimuusika traditsioone, rikastades neid nüüdisaegse interpretatsiooniga. Kuldar Schüts on pälvinud nii aasta noorte- kui ka aasta dirigendi tiitli. Ta juhendab mitmeid koore ja laulab ise Eesti Rahvusmeeskooris. Koori esituses kõlas Eesti koorimuusika „vaalade” – Kreek, Tubin, Tormis – ja nende nooremate järeltulijate – Kõrvits, Uusberg – looming. Ikka eesti (heli)keelest ja meelest kantuna. Kammerkoor Avis Animi tegutseb aastast 2022. Koor on osalenud mitme suurteose esitamisel ja ka teatrilavastuste muusika salvestamisel. Leiu Ryland-Jones on samuti pärjatud aasta noortedirigendi tiitliga. Danny Zhizhong Xie on pärit Singapurist. Alustas muusikaõpinguid 4-aastaselt, on õppinud koorimuusikat

Barokkmuusika õhtu Haapsalu toomkirikus.

Foto: Mart Salumäe

Ameerikas ja Rootsis; praegu õpib Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ja laulab Eesti Filharmoonia Kammerkooris. Kavas oli eri maade autorite looming. Tekkis huvitav mõte: „homme” tähendab prantsuse keeles meest (maskuliinsus, jõulisus) ja „Avis animi” ladina keeles hingelindu (haprus, õrnus). Ometigi ei vastandunud need vastandlikud mõisted teineteisele, vaid tõid taaskord kuulajatele oma imelise sünergia.

10.–16. augustil toimus Haapsalus juba 12. korda Eesti Segakooride Liidu suvekool, mis traditsiooniliselt peadib mõne suurvormi esitusega. Seekordne kontsert kandis pealkirja „Gloria!” – barokkmuusika õhtu Haapsalu toomkirikus. Ette kanti Jan Dismas Zelenka Magnificat C-duur, Johann Adolf Hasse Miserere C-moll ja Antonio Vivaldi Gloria D-duur. Üles astus ligemale 90-liikmeline koor, keda toetas ÜENSO Sümfooniaorkester. Solistid olid sopran Yena Choi, metsosopran Tuuri Dede ning väiksemate soolodega tenor Miguel Silva ja bass Andres Väljamäe. Dirigendina hoidis kõike ohjes Lodewijk van der Ree, kes vanamuusika sõpradele on tuntud Tumult Ensemble`ist. On jällegi meeldiv tõdeda, et siit nurgast ja sealt nurgast (siis Lõuna-Koreast, Portugalist ja Hollandist) on tulnud Eesti keskpõrandale kokku, rikastamaks siinset muusikat ja muusikuid. Mõni sõna ka heliloojatest. Vivaldi, teadagi, ei vaja pikemat tutvustamist. Tema eakaaslane tšehh Zelenka tegutses peamiselt Dresdenis, olles sealses Hofkapelles üks mõjukamaid muusikuid. Neist paarkümmend aastat noorem Hasse alustas oma muusikuteed Veneetsias Ospedale della Pietas, kuid siirdus hiljem samuti Dresdenisse, olles 32 aastat Hofkapelle kapellmeister. Kõik nad on loonud palju muusikat vaimulikele tekstidele, millest kolme suurepärase teost oli võimalik tol õhtul nautida väga haaravas ja emotsionaalses esituses.

Sumedad augustiõhtud annavad varsti teed sügisvärvidele ja juba 10. septembril on Pärdepäevade kontsert Haapsalu toomkirikus. Hoidkem ikka näppu muusikapulsil!

Tiia Laar

SUVELAAGER VIIS LAPSED SAAREMAALE

13.–15. augustil oli EELK Lääne praostkonnal Saaremaal Taritus suvelaager „Üle vee”, kus osalesid lapsed vanuses 7–12. Laagri esimesel päeval oli peamiselt sõitmine laagrikohta ning omavahel tutvavaks saamine. Sama päeva õhtul sõime *hot dog*’i ning salatit, millele järgnesid õuemängud nagu näiteks „Üks, kaks, kolm, tagumine paar välja!”, „Värvipott” ning „Ema õmbles kleidi”. Sellega ka meie esimene päev lõppes.

Teine päev algas kell üheksa, kuid esimesed ärkajad lastest alustasid oma päeva juba kell 7.45. Hommikul tegime hommikuvõimlemist, kus äratasime oma kehad kenasti ülesse tulevasele pikale päevale. Hommikusöögiks oli meil puder ning võileivamaterjal. Kui toit oli söödud, õppisime söögijärgse palve, mida saime veel laagri jooksul laulda. Peale väikest pausi tegelesime meisterdamisega, kus tegime svammist purjelaeva ning vees avaneva lilleõie. Kuna meie ööbimiskoha majapidajal oli tulemas sünnipäev, meisterdasime talle ka lutsukommidest lillekimbu. Umbes poole ühe ajal suundusime randa, kus enamik lapsi käis ujumas. Vesi oli üllatavalt soe, mis tegi suplemise eriti mõnusaks. Mängiti kulli ja veesõda ning katsetati oma meisterdatud parve. Kalda lähedal oli ka üks lest, mis lastele väga suurt huvi ning emotsioone pakkus. Tagasi jõudes said lapsed oma aega iseseisvalt sisustada: kes tegi käevõru(sid), kes mängis õues jalgpalli, kes kaardimängu, kes niisama tatsas ringi. Igal juhul oli tegemist kõigile, kellelgi ei olnud igav. Poole kolme ajal tuli laste jaoks oodatud sündmus – poodi minemine. Enne seda käisime aga Tehumardi öölahingu mälestusmärgi juures, kus tutvusime natukene ajaloo ja nautisime kaunist vaadet, mis merele avanes. Seejärel suundusimegi poodi, kus lapsed ostsid endale kõike head ja paremat õhtul aset leidvale filmiõhtule. Laagripaika tagasi jõudes oli jälle vaba aega, kus tegime mõned mängud ning peagi sõime õhtusööki, milleks oli salat, *hot dog* ning magusaks pannkoogid. Lapsed sõid seda toitu suure isuga, kuid imekombel jäid pannkoogid suuresti alles. Kui toit sai söödud, siis lapsed panid end valmis filmiõhtuks. Üllatus oli neile suur, kui nad said teada, et enne filmi vaatamist on meil väike loeng kaisutamise kohta. Seal saime õppida kaisutamise viise ning seda ka praktiseerida. Viimane tegevus sel päeval oli filmi vaatamine, kus söödi oma poest ostetud meeneid, kui midagi veel alles oli. Nii poisid kui ka tüdrukud plaanisid üksteist kollitada, aga õnneks olid nad päevast niivõrd väsinud, et selleni nad kunagi ei jõudnudki.

Viimase päeva hommikul varajasi ärkajaid just palju polnud, kasutati võimalust magada nii kaua, kuni see võimalik oli. Üheksast saime taas hommikust süüa, millele aga eelnes hommikuvõimlemine. Menüüs oli puder, võileivamaterjal ning pannkoogid, mis eelmisest päevast alles oli jäänud. Õppisime ka uut sögilaulu. Kohe peale sööki hakkasime oma asju kokku pakkima. Tüdrukud, kes soovisid, said endale kenad patsid pähe. Siis suunduti õue, et veel viimaseid mängu mängida. Lõpetuseks oli meil tänamine, diplomite ning meenete saamine. Siis juba suundusimegi tagasi, et minna oma kodudesse. Aitäh laagrijuhtidele selle imetoreda laagri eest!

Diana Annabel Ratas

*Lastelaager Taritus oli täis rõõmu ja mängu.
Foto: Lääne praostkonna fotoarhiiv*

ÜHINE PALVERÄNNAK KIRIKUST KIRIKUSSE

Taasiseseisvumise 35. aastapäeval, 20. augustil tegime koguduse vabatahtlike kaastööliste ja sõpradega traditsioonilise väljasõidu. Soovisime veeta ühise päeva, õppida üksteist paremini tundma ja külastada Eestimaa pühakodasid. Alustasime reisi hommikupalvega, päeva juhtsalm oli „Issand, ava mu huuled, et mu suu kuulutaks Sinu kiidetavust!” (Ps 51:17).

Meie esimene peatus oli **Saku Toomase kirik**, kus võttis meid vastu juhatuse liige Jaak Ustal.

Jüri kirikus sai käes hoida vanimat eestikeelset piiblit.

Kirik pühitseti 2020. aastal ja on üks uuemaid EELK pühakodasid. Kirik asub Pähklimäel Saku gümnaasiumi vahetus läheduses ja on seega just kooliõpilastele nähtav maamärk. Kiriku keldris on nüüdisaegsed avarad ruumid noorte ja laste kooskäimisteks. Kiriku üks eripära on päikesepaneelidest katus, teadaolevalt üks esimesi selliseid sakraalhooneid Ida-Euroopas.

Edasi sõitsime **Jüri kirikusse**, kus meid tervitas koguduse õpetaja ja Ida-Harju praost Tanel Ots. Jüri kandis on kirikuelul sajanditepikkune ajalugu. Huvitava seigana meenutasime, et seal teeninud õpetaja Anton Thor Helle oli üks eestikeelse piibli peamisi tõlkijaid. 1739. aastal ilmunud piibli tähendus meie rahva, keele ja kultuuri jaoks on suur ning Jüri kiriku aias meenutab seda mälestusmärk.

Kadrina Katariina kirik oli meie peamine reisisiht, sest Kadrina on meie koguduse eestpalvekogudus. Sõime koos maitsvat lõunat ning tutvusime leerimaja ja kirikuga. Leerimaja teisel korrusel on kenasti remonditud ruumid, kus asub Püha Katariina külalistemaja. Allkorrusel on kohvik ja elustiilipood, talvekirik ja kantseleiruumid. Kirikus on säilinud 15. sajandi lõpust pärinev saarepuust krutsifiks elusuuruses Kristuse kujuga.

Saku kirikus pidas hommikupalve emeritpiiskop Tiit Salumäe.

Haapsalu koguduse koorilaul helises võimsalt Kadrina kiriku võlvide all.

Ilumäe kabelis kõneles meile koguduse elust juhatuse esimees Õie Alt. Ajalooliselt on tegu kabeliga, kuid 1926. aastal iseseisvunud kogudus nimetab kabelit siiski oma kirikuks. Lahemaa rahvuspargis asuv pühakoda on seotud Palmse mõisa ja von der Pahlenite suguvõsaga. Juhatuse eestvedamisel on tehtud palju restaureerimistöid ning praegu on käsil oreli restaureerimine. Kogudus on väike, aga tegus.

Ilumäe kirikuaia von der Pahlenite suguvõsa matmispaika uudistamas.

Õpetaja Peeter Paenurm avas ränduritele Kuusalu kiriku kooriruumi seinas peituvat luugi, mille taga on hoiul krahv Stenbocki süda.

Päeva viimane peatuspaik oli **Kuusalu Lauritsa kirik**, kus meid võttis vastu õpetaja Peeter Paenurm. Kuusalu on Salumäede perele erilise tähendusega – see on Tiidu ja Mardi lapsepõlve kirik. Nende isa Eduard Salumäe teenis seal aastakümneid ning nüüd jätkab peretraditsiooni Eduardi tütrepoeg Peeter Paenurm.

Kuusalu kirik kuulub Põhja-Eesti vanemate kivist kirikute hulka. Kiriku laiendamisel 19. saj lõpus säilitati keskaegsed müürid. Peeter tutvustas põnevaid fakte kirikust ja avas meie

ränduritele ka kiriku kooriruumi lõunaseinas peituvat luugi, mille taga on metallanumas hoiul Kolga mõisnikust krahvi Erich Friedrich Magnus Dietrich Stenbocki süda. Ta suri 1861. aastal noore mehena Saksamaal ning tema soov oli, et tema süda jõuaks tagasi Kuusalu kodukirikusse.

Kõigis külastatud kirikutes laulsid meie koorilauljad tervituslaulu. Palusime õnnistust reisile, kirikule, kogudustele ja kogu Eestimaale. Sakus laulsime hommikulaulu ja Kuusalus pidasime õhtupalvuse. Nii sai päevast midagi palju enam kui lihtsalt väljasõit – see oli ühine palverännak, tänu ja rõõm sellest, mida Jumal on meile ja meie kirikule kinkinud.

Tiit Salumäe ja Maria Strauss
Fotod: Kätlin Sandvik-Soon

Anu: Need koguduse väljasõidud on nii tore traditsioon. Minu jaoks jäi eriliselt kõlama Tiit Salumäe soov, et me ei kohtuks mitte ainult jumalateenistusel, lauluproovis või kirikuvalves, vaid võiksime ühe päeva koos veeta ja üksteist paremini tundma õppida. See oligi reisil kõige toredam. Kultuurilooliselt jätsid mulle kõige sügavama mulje Jüri kirik, eestikeelse Piibli mälestusmärk kirikuaia ja piiblitõlke tugev seos eesti kirjakeele algusega. Eriti üllatas Ilumäe kabel, millest ma polnud varem kuulnud. Kuusalus oli tore näha oma leeriõpetajat Peetrit, imetleda kirikut ja kogu ümbritsevat kompleksi.

Urmas: Kõige vaimustavam sellel reisil oli koorimuusika. Nii suur projektkoor kokku pandud ja kui hästi see kirikutes kõlas. Toredad olid ka kirikute tutvustused. Eriti huvitavalt kõnelesid Tanel Ots ja Peeter Paenurm. Kahju, et ei kuulnud Meelis-Lauri Eriksoni esituses tema elektroonilist muusikat.

Tiia: Mulle meeldisid kõik kirikud, igaüks omanäoline (meele)rahu ja vaikuse oas tänapäeva mürarikuses. Muljetavaldav oli Kadrina pompöösne Vabadussõja ausammas. Üllatas Ilumäe kirik. Vaim oli valmis kabeliks, kuid tegelikkus ületas ootuse. Ja muidugi oli kirsiks tordil, et igas pühakojas sai laulda! Mind pani mõtlema Jüri õpetaja jutt ajast, mil valmistati ette esimest eestikeelset piiblitõlget. Hiljuti oli lõppenud Põhjasõda, maad oli laastanud katk. Inimesi oli vähe, kirjaoskajaid veel vähem. Kellele piiblitõlget vaja oli? Sügav kummardus inimeste ees, kes suutsid vaimusilmas näha palju kaugemale.

Mare ja Anne: Meeldis väga, et igas kirikus saime kuulda nii kiriku lugu kui koguduse lugu ja sinna juurde näpuotsaga paikkonna kultuurilugu. Värvicate hetkedena meenuvad Saku kiriku uuendus projitseerida teenistuse ajal laulutekst seinale, võimalus hoida käes vanimat eestikeelset piiblit ja imetleda Jüri kiriku sini-must-valget lage; von der Pahlenite suguvõsa hauakivid Ilumäe kirikuaias ning pilguheit Kuusalu kirikutornist alevikule ja vanadele tornikelladele. Reisile lisasid pidulikkust tähtpäevale kohased laulud ja meie rahva ajalugu puudutavad jutud.

Marge: Mulle reis meeldis. Saku kirikus olen varem käinud, Jüri kirikus mitte. Ajalugu on alati huvitav.

Jane: Olen tahtnud ammu Saku kirikus käia ja Jumal andiski nüüd läbi kauni reisi selle võimaluse. Armas oli see, et igas kirikus, kus käisime, oli soe vastuvõtt, ühispalved ja meie koorilauljatel võimalus hääled helisema lasta Jumala auks. Minule sai ilusaks avastuseks Kristjan Luhametsa raamat „Koguduse lugu”, mis reisi ajal bussis ringles. Kuigi meid saatis vihm, ei saanud keegi läbimärjaks, ning koduteel säras vikerkaar.

Reisiliste muljeid kogus Maria Strauss

PIIBEL KÖÖGIS TOIMKOND OSALES PITSIKESKUSE AVAMISEL

30. august oli Haapsalu linna jaoks ajalooline, sest oma uksed taasavas Haapsalu Pitsikeskus. Värske remondi läbinud keskuse avas Vabariigi Presidendi abikaasa Sirje Karis. Sündmusele oli suupisteid pakkuma kutsutud meie koguduse Piibel Köögis toimkond. Toitude ja jookide valikul lähtuti Haapsalu ja Läänemaa loodusest, rikkalikust ajaloost ja toidukultuurist (kala, metsa- ja aiaaannid) ning püüdsime seda kõike siduda Haapsalu salli õhulisuse ja linna merelisusega. Nii suupisted, kosutavad limonaadid kui ka teenindus said tunnustava tagasiside osaliseks.

Sündmusel osalemine kinnitas, et meie kogudus ja Piibel Köögis ettevõtmine on loomulik osa kogukonnast, ja sellest on hea meel, sest kogukonna säilenõtkus tugineb laialdasel koostööl, usaldusel ja austusel.

Piibel Köögis toimkond

Piibel Köögis toimkond Haapsalu taasavatud Pitsikeskuses koos president Alar Karise ja proua Sirje Karisega. Foto: Arno Mikkor

EHTE TÄNAVA MAJA RENOVEERIMISTÖÖD

Ajaloolise pastoraadihoone remont jätkub.

Foto: Mart Salumäe

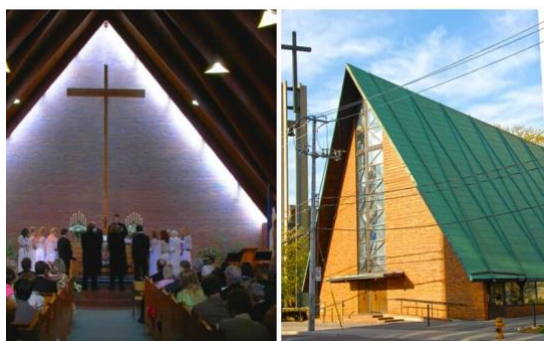
Praegu on ajaloolise pastoraadihoone renoveerimistöodes plaaniline paus. Kuna töösse läheb hoone osa, mille juures asub hoovikohvik, ootame ära suvehooaja lõpu. Töid jätkame septembri teises pooles.

Tänavuste tööde kogumaksumus on 65 000 €. Lisaks Muinsuskaitseameti ja Haapsalu linna toetusele on kogudusel vaja leida projekti kulude katteks veel 10 000 €. Kes on valmis annetama 2000 €, saab töid toetada omanimelise uksega, 1400 € annetaja saab toetada oma nimelise aknaga. Kes annab 230 €, saab oma nimega aknaruudu. Ukse, akna ja aknaruudu annetajate nimed jäädvustatakse nimesiltidega vastava ukse või akna juures. Annetada saab sularahas koguduse kantseleis või ülekandega koguduse pangakontole:

EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank), EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS. Selgituseks palume märkida vastavalt summale kas „uks”, „aken”, „aknaruut”, või „Ehte 4 toetaja” ning isiku/isikute nimi/nimed või juriidilise isiku nimetus, kelle nimel annetus tehakse.

Mart Salumäe

KUULAMISSOOVITUS

Toronto Peetri kirik seest ja väljast

Foto Vikerraadio kodulehelt

Septembris 1944 toimus suurpögenemine, kui okupatsioonivõimu repressioonide eest lahkus kodumaalt mitukümmend tuhat eestlast.

Kümme aastat tagasi oli mul võimalus rääkida Vikerraadio saatesarjas „Eesti lugu” pagulaskiriku loost ja ulgueestlaste koguduste käekäigust. Saated olid eetris 2016. a septembris.

Kuulamiseks on lingid:

<https://vikerraadio.err.ee/805671/eesti-lugu-valis-eesti-kirikutegelased>

<https://vikerraadio.err.ee/806120/eesti-lugu-kanada-eesti-kogudused>

Head kuulamist!

Mart Salumäe

EESTIKEELSETE PIIBLITE NÄITUS

Toomkiriku ristimiskabeli vitriinis näeb eestikeelseid piibleid emeriitpiiskop Tiit Salumäe piiblikogust. Välja on pandud eri aegadel ja eri maades trükitud piiblid ja uued testamendid. Tere tulemast uudistama!

Johannese Sõnumite toimetis

Piiblinäitus ristimiskabelis.

Foto: Tiit Salumäe

FOTOMEENUTUSI AUGUSTIST

2. augustil oli toomkirikus Augustibluusi kontsert „Kui tahad olla hea”.
Esinesid Ain Agan, Kelli Uustani ja Paul Daniel. Foto: Heino Kahem

Augustibluus päädis 2. augusti õhtupoolikul Haapsalu toomkirikus katoliku missaga.
Teenis Tallinna Peeter-Pauli katedraali kogudusepreester isa Tomasz Materna.
Foto: Heino Kahem

9. augusti jumalateenistus peeti kohvikuhõngulises Haapsalu Jaani kirikus. Kaasa teenisid õpetaja Mart Salumäe, vikaarõpetaja Kristel Engman ja organist Lia Salumäe.

Foto: Heino Kahem

10. augustil esitasid Haapsalu toomkirikus Itaalia katedraalmuusikat vanamuusika ansambel Hortus Musicus ja metsosopran Aule Urb. Hortus Musicuse kunstilisel juhil Andres Mustonenil on meie kogudusega aastakümnetepikkune sõprusside.

Foto: Tiit Salumäe

12. augustil oli toomkirikus Eesti Rahvusmeeskoori kontsert „Pärt ja Tormis”, dirigent Mikk Üleoja. Eesti Rahvusmeeskoori pühenduskava sündis 2025. aastal, kui maailm tähistas Arvo Pärdi 90 aasta juubelit ning Veljo Tormise 95. sünniaastapäeva.
Foto: Mart Salumäe

26.–31. augustini olid meie koguduse koorilauljad külas õpetaja Pille Heckmann-Talvaril Saksamaal ja teenisid lauluga kaasa Naumburgi kirikus muusikalisel jumalateenistusel.
Reisist saab lugeda oktoobrikuu Johannese Sõnumitest.
Foto: Juta Vaivo

SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS

1. september	Priit Karjus	
2. september	Helena Tammo	
4. september	Aina Aasna	65
5. september	Sandra Tann	
	Kete Erik	
	Kadri Markus	
7. september	Teno Ilves	
	Orlando Oorn	
	Teele Sahr	
8. september	Lisandra Maide	
9. september	Getter Reiser	
	Tiia-Mall Meister	86
10. september	Linda Küla	5
11. september	Mari Bergmann	
	Karel Saarkopli	
12. september	Valentina Lehtsaar	90
13. september	Viive Marleen	
	Saara Salumäe	
	Tuule Ojasoo	
15. september	Norbert Kaareste	40
16. september	Sander Sahr	
18. september	Silvi-Miralda Siimuste	93
	Egon Eelvec	40
	Katariina Õunpuu	30
19. september	Madis Kütt (jun)	30
20. september	Lea Siirak	88
23. september	Kaarel Kaasik	
	Hugo Barndök	
	Linda Liisbet Prümmer	10
24. september	Mari Kuli	
25. september	Eduard Vaino	
26. september	Ken-Martin Lepp	15
27. september	Eve Aser	83
	Sulev Saareväli	
	Siim Parts	45
28. september	Laine Truuver-Sarrapik	
29. september	Timo Tõnisma	
	Kristjan Mihkel Kollom	
	Martin Oliver Kollom	
30. september	Olga Salin	93

**PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST
SÜNNIPÄEVALASTELE!**

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS

Kantselei 473 7166, Kooli 6, 90501 Haapsalu
Õpetaja 5346 7922
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht haapsalu.eelk.ee
Facebook facebook.com/Haapsalukirik
Pangakonto EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank),
IBAN EE037700771009920397 (LHV)
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS
Registrikood 80210533

Koguduse kantselei avatud kolmapäeval ja reedel kell 10–14.

Kohtumine koguduse õpetajaga palume varem kokku leppida.

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Palume teie abi, et infokirja saaksid võimalikult paljud huvilised. Teatage soovijate e-posti aadressid koguduse kantseleisse. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja ettepanekuid, millest Johannese Sõnumites lugeda soovitakse.

Jaani kirik on kuni 13. septembrini avatud laupäeviti kell 11–17 ja pühapäeviti kell 13–16.

Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10–12.30. Piiskopilinnuse muuseumi kaudu saab kirikut külastada K–P kell 10–18. Koguduse külalistele on toomkirik ja Jaani kirik avatud ka ettetellimisel.

EELK tegemistest saab lugeda e-kirik.eelk.ee, eelk.ee ja www.eestikirik.ee.

TOIMETUS

Mart Salumäe	mart.salumae@eelk.ee , 5346 7922
Tiit Salumäe	tiit.salumae@eelk.ee
Kristel Engman	engmankristel@gmail.com
Lia Salumäe	salumae.lia@gmail.com
Maria Strauss	mariastrauss@gmx.de
Andra Kirna	andra@kirna.eu
Sirje Jätsa	sirjejatsa2@gmail.com
Anne Vooremaa	annevooremaa933@gmail.com
Heli Tammik	vanakaru11@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008.

Issand, Sina tead, et kõik me soovime maa peale rahu!